

А. Б. Артеменко

ІНТЕГРАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ ПІСЛЯ ПОВЕРНЕННЯ ІЗ ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розкрито теоретико-методологічний потенціал поняття «інтеграція», стосовно військовослужбовців з інвалідністю до освітнього середовища вищого навчального закладу. Висвітлені основні проблеми інтеграції та соціалізації учасників бойових дій з інвалідністю, які повертаються до цивільного життя, шляхи вирішення ризиків для подальшої швидкої та безболісної інтеграції військовослужбовців. Висвітлено що інтеграція та супутня їй адаптація являються одним із центральних фактів, явищ в житті і розвитку суспільства і об'єктом вивчення різних галузей знання.

Ключові слова: інтеграція, соціалізація, адаптація, особа з обмеженими можливостями, учасники бойових дій.

Артеменко А. Б. Интеграция военнослужащих с инвалидностью после возвращения из зоны боевых действий в образовательную среду высшего учебного заведения

В статье раскрыто теоретико-методологический потенциал понятия «интеграция», относительно военнослужащих с инвалидностью к образовательной среде высшего учебного заведения. Отражены основные проблемы интеграции и социализации участников боевых действий с инвалидностью, которые возвращаются к гражданской жизни, пути решения рисков для дальнейшей скорой и безболезненной интеграции военнослужащих. Отражено что интеграция и сопутствующая ей адаптация являются одним из центральных фактов, явлений в жизни и развитии общества и объектом изучения разных отраслей знания.

Ключевые слова: интеграция, социализация, адаптация, лицо с ограниченными возможностями, участники боевых действий.

Artemenko A. Integration of servicemen with disability after a return from the zone of battle actions in the educational environment of higher educational establishment

In the article theoretical and methodological potential of concept “is exposed

integration”, in relation to servicemen with disability to the educational environment of higher educational establishment. The basic problems of integration and socialization of participants of battle actions with disability, that go back to civil life, way of decision of risks for a further ambulance and painless integration of servicemen, are reflected. It is reflected that integration and concomitant to her adaptation are one of central facts, phenomena in life and development of society and by the object of study of different industries of knowledge.

It is described that the problem of integration of servicemen with disabilities into peaceful life is a challenge to the Ukrainian civil society and the state, which proved to be largely unprepared to ensure the successful social integration of servicemen, including in the educational environment. It is determined that under current conditions the organizational principles of the educational process in a higher educational institution are oriented towards students who are developing normally, without taking into account the peculiarities of the mental state of servicemen with disabilities after returning from the zone of combat operations. It is disclosed that education as a social institution is responsible for timely and adequate training of people, including servicemen, for the full functioning of society. The education system is not the only, but extremely important factor in the socialization of combatants with disabilities.

Key words: integration, socialization, adaptation, person with limit possibilities, participants of battle actions.

Актуальність теми визначається потужним процесом інтеграції учасників бойових дій з інвалідністю до освітнього процесу шляхом адаптації та соціалізації. Проблема інтеграції військовослужбовців з інвалідністю до мирного життя – це виклик перед українським громадянським суспільством та державою, які виявились в значній мірі неготовими належним чином забезпечити успішну соціальну інтеграцію військовослужбовців в тому числі й в освітнє середовище. Створення оптимальних умов успішної інтеграції військовослужбовців з інвалідністю в освітнє середовище вищого навчального закладу, відноситься до числа важливих соціальних завдань. Актуальність дослідження посилюється у зв'язку з потребою отримання цими особами освіти після демобілізації, необхідністю постійного оновлення знань і технологій, що дозволить їм успішно адаптуватися та самореалізуватися у суспільстві.

Проблемі надання освітніх послуг у вищих навчальних закладах особам з обмеженими функціональними можливостями в умовах навчального закладу присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених.

Так, проблема інтеграції осіб з обмеженими функціональними можливостями засобами освіти та можливості доступу їх до освіти, зокрема числі вищої, досліджувалися у працях Ф. Амстронга, Г. Беккера, Дж. Девіса, В. Ільїна, Х. Кербо, А. Колупасової, Є. Мартинова, В. Синьова, П. Таланчука, Є. Тарасенка, Н. Шаповала, О. Ярської-Смірної та ін. Такі вчені, як В. П. Андрущенко, В. І. Астахова, В. С. Бакіров, М. Б. Євтух, В. Г. Кремінь та ін. розглядають соціалізації та адаптації осіб з особливими потребами. В якості найважливішого фактору соціалізації та адаптації осіб з особливими потребами розглядають освіту І. Ветрова, М. С. Гончаренко, Є. А. Подольська, П. М., Таланчук, О. М. Фудорова та ін. Проте, за рамками наукового аналізу залишаються проблеми інтеграції військовослужбовців з інвалідністю саме після повернення із зони бойових дій в освітнє середовище вищого навчального закладу.

Метою даної статті є визначити сутність інтеграції військовослужбовців з інвалідністю до освітнього середовища вищого навчального закладу.

На даний час наше суспільство переживає непрості процеси, що пов'язано з євроінтеграцією і потребує проведення відповідних реформ у різних сферах в тому числі і освіті. Це значно ускладнено умовами воєнного конфлікту, який вносить корективи в наше життя, породжуючи нові поняття та їх назви. Навіть освітній простір країни, покликаний збагачувати громадян новими знаннями, готувати їх до життя, в умовах сьогодення набуває додаткових характеристик.

Освіта як соціальний інститут відповідає за своєчасну та адекватну підготовку людей, в тому числі і військовослужбовців до повноцінного функціонування в суспільстві. Система освіти не єдиний, але надзвичайно важливий чинник соціалізації учасників бойових дій з інвалідністю.

Доступність отримання вищої освіти для учасників бойових дій з інвалідністю є важливою соціальною проблемою.

Безболісна та швидка інтеграція військовослужбовців з інвалідністю у суспільство можлива завдяки їхньому становленню та розвитку в інститутах соціалізації, зокрема під час навчання у вищих навчальних закладах.

Інтеграцію, або «включення», учасників бойових дій до освітнього середовища вищого навчального закладу розглядатимемо в контексті процесу соціалізації. Ця позиція ґрунтується на визнанні того, що освітнє середовище є частиною соціального, процес входження до якого позначається поняттям «соціалізація» та відбиває всю його складність.

Проблему соціалізації вивчає багато наук, зокрема соціологія, філософія, педагогіка та ін. У зв'язку з цим різноманітність методологічних підходів до вивчення зазначеного поняття призвела до появи неоднозначності в його трактуванні.

Мартинюк та співавтори подають найбільш поширені визначення, за якими соціалізація – це: [4, с. 6]

- розвиток людини як соціальної істоти, становлення її як особистості;
- процес входження індивіда в суспільство через різні спільноти, колективи, групи, завдяки засвоєнню норм, цінностей, ідеалів за допомогою виховання;
- процеси, завдяки яким люди навчаються жити сумісно й ефективно взаємодіяти один з одним, а також якості, яких людина набуває сьогодні.

Т. Б. Буяльською й співавторами розроблено теоретичну модель адаптації студентів в умовах вищих навчальних закладів, яка ґрунтується на врахуванні зовнішніх і внутрішніх видів адаптації. [2, с. 58]

Зовнішня включає професійну й соціальну, внутрішня – біологічну та соціальну адаптації. Цю систему автори визначають як «соціально-психологічну адаптацію» й включають до зазначених видів такі складники, як:

- професійний (профорієнтаційна адаптація; адаптація до умов навчального процесу);
- соціальний (призвичаювання студента до групи, усього студентського колективу; прийняття нормативно – правових норм вищого

навчального закладу; засвоєння наукових та культурних традицій вищого навчального закладу; збагачення власного духовного досвіду новими формами моральної й культурної практики);

– біологічний (адаптація організму до нових умов (кліматичних, санітарних, побутових), режиму праці, сну, фізичних і нервових навантажень; режим та якість харчування).

Якісне навчання військовослужбовців з інвалідністю потребує створення необхідних умов. Одним з найважливіших аспектів забезпечення успішної діяльності учасників бойових дій з інвалідністю є вивчення питання пошуків шляхів вирішення їх успішної адаптації до умов навчального процесу.

В сучасних умовах організаційні засади освітнього процесу у вищому навчальному закладі орієнтовані на студентів, які нормально розвиваються, без урахування особливостей психічного стану військовослужбовців з інвалідністю після повернення із зони бойових дій [5, с. 180].

Недостатня відповідність форм і методів навчального процесу на таких студентів може створювати передумови для формування в них негативного ставлення до навчання та негативного відношення до навколишнього середовища.

Під інтеграцією розуміється залучення учасників бойових дій з інвалідністю в суспільство як повноправних його членів, залучення до всіх сфер життєдіяльності для успішної адаптації не тільки до освітнього процесу але й до адаптації в суспільстві [3, с. 28].

Підводячи підсумок, можна зазначити, що сутність інтеграції військовослужбовців з інвалідністю до освітнього середовища вищого навчального закладу розкрито за допомогою соціалізації. Провідником цього процесу виступає адаптація, яка найінтенсивніше розгортається саме на початку навчального процесу та протягом першого року навчання.

Військовослужбовці з інвалідністю які повернулися після зони бойових дій – це невід’ємна частина нашого суспільства, тому вони мають право отримати якісну освіту, яка в подальшому надасть змогу реалізуватися у суспільстві.

Список літератури

1. Бартків О. С. Теоретичні аспекти інтеграції студентів з обмеженими можливостями у навчально-виховному середовищі навчального закладу / О. С. Бартків, О. Л. Дурманенко // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки : зб. наук. пр. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 7 (15). – С. 13–20
2. Буяльська Т. Б. Робота кураторів академічних груп у вищому навчальному закладі : метод. посіб. // Т. Б. Буяльська, М. Д. Прищак, Л. А. Мацко. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 154 с.
3. Іванюк І. Я. Адаптація студентів з обмеженими можливостями в умовах інтегрованого навчання / І. Я. Іванюк // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими проблемами : зб. наукових праць. – Київ : Університет «Україна», 2009. – №6 (8). – С.24–32
4. Мартинюк І. А. Основи соціалізації особистості в схемах, тезах і таблицях : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. А. Мартинюк, Л. М. Омельченко. – Київ : АграрМедіаГруп, 2012. – 404 с.
5. Плахова Е. Н. Условия интеграции людей с особыми потребностями в сферу высшего образования / Е. Н. Плахова // Вісник Харківського національного університету. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. – 2010. – Вип. 26. – С. 180–184.

References

1. Bartkiv O. S. Teoretichni aspekti integracii studentiv z обмеjenimi mojlivostyami u navchalno-vihovnomu seredovitshi navchalnogo zakladu [Theoretical Aspects of Integration of Students with Disabilities in the Educational Institution of Educational Institutions], Socialno-psihologichni problemi tiflopedagogiki – Socio-psychological problems of tiflopedagogics, Kiev, NPU im. M. P. Dragomanova, 2012, Vol. 7 (15). – pp. 13–20.
2. Buyalska T. B., Pritshak M. D., Macko L. A. Robota kuratoriv akademichnih grup u vitshomu navchal'nomu zakladi [The work of curators of academic groups in higher educational institutions], Vinnitsa, VNTU, 2010, 154 p.
3. Ivanyuk I. YA. Adaptaciya studentiv z обмеjenimi mojlivostyami v umovah integrovanogo navchannya [Adapting students with disabilities in an integrated learning environment]. Aktualni problemi navchannya ta vihovannya lyudei z osoblivimi problemami – Actual problems of training and education of people with special problems, Kiev, Universitety «Ukraine», 2009, no. 6 (8), pp. 24–32.
4. Martinyuk I. A., Omelchenko L. M. Osнови socializacii osobistosti v shemah,

tezah i tablicyah [Basics of socialization of personality in schemes, theses and tables], Kiev, AgrarMediaGrup, 2012, 404 p.

5. Plahova E. N. Usloviya integracii lyudei s osobymi potrebnostyami v sferu vyswego obrazovaniya [Conditions for the Integration of People with Special Needs into Higher Education], Visnik Harkivs'kogo nacional'nogo universitetu. Seriya: Sociologichni doslidjennya suchasnogo suspil'stva: metodologiya, teoriya, metodi – Bulletin of Kharkiv National University. Series: Sociological researches of modern society: methodology, theory, methods, 2010, Vol. 26, pp. 180–184.